

En sam pogled

Spisal Ivo Trošt.

Pri Lipovčevih je vsako leto Martinovo nedeljo opoldne prigalala na mizo tolsta gos. Povabili so bližnje sorodnike, napekli potic, štrukljev in boljšega kruha ter pokušali, katero vino je boljše: lanski ali letošnji pridelek. Tudi Lipovčev Pavlek je sedel mirno za mizo, srebal juho z leseno žlico iz torilca ter se moško oziral po odličnih povabljenicah in pri tem poslu ni zabil primerno upoštevati tudi samega sebe, češ, jaz sem tudi med njimi, sem že velik. Tisto jesen — malo prej — so mu obuli prve hlačiče, in to, prosim, morate priznati vsi, je že odločen znak, da je Pavlek dečko, kakor ga nima enakega Lipovčeva hiša. Pa so tudi vsi ponosni nanj, kakor se on ponaša z novimi hlačami in pa s tem, da je že štet med odrasle.

Prej nego je prijadrala na Lipovčevo mizo gos, se je Pavlek že naužil božjih daril skoro več kot za prvo potrebo; seveda ko je bilo toliko in tako slastnih založajev, ki se ne ponujajo vsak dan, niti ne ob žetvi ali ob košnji. Martinova nedelja je nekaj posebnega v pratiki in tudi v Lipovčevi hiši.

Pride slednjič tudi goska, opremljena z raznimi solatami in omakami. Glavo ji je mati položila pod desno perutnico, kakor da spi, in noge je imela skrčene pod rep, iz njene izpraznjene notranjščine je pa Pavleka prav ljubeznivo gledal — pečen kostanj.

Toda Pavlek se je spomnil v tem trenutku nekaj čisto drugačnega. „Mama, mama,“ vpraša naglo in potolče z žlico po torilcu, da je zaropotalo kakor raglja na Veliki petek, „mama, ali je to tista goska?“ Vsi ga pogledajo in z nasmehom na licih povprašajo radovedno: „Katera, Pavlek?“ „I tista — saj veste, ki mi je očitala, da sem neroden.“

„Pa kdaj, kdaj, sinko?“ vpraša tudi oče Lipovec.

„Tistikrat, ko me je pogledala tako — saj veste — kako se pogleda — kakor da bi rekel: O, kako si neroden!“

Pavlekova mati se je domislila, kdaj bi bila utegnila goska tako „nerodno“ pogledati dečka in pripovedovala vso dogodbico, dočim je oče Lipovec razdelil žival na kosce in jih porazložil po potrebi in dostojnosti povabljenih gostov. Tudi Pavlek je prejel svoj delež in ga marljivo obkladal s pečenim kostanjem; pil je pa iz posebnega sodca — vodo hruševih in jabolčnih krhlev ter moško trkal s sorodniki, ki jim je vince razvezalo glasove in jezike.

Materina povest o razmerju med Pavlekom in zgovorno gosko se je pa začejala blizu tam, kjer je začel Pavlek biti velik v prvih hlačicah in močan, seveda le z očmi in jezikom.

Kakor vsako leto se je stvar tako zasukala pri Lipovčevih, da so imeli na jesen lepe mlade pujske. O, koliko veselja je užil z njimi Pavlek! Kar zdržema dopoldne in popoldne bi bil rad poleg njih v hlevu. Ali starka je bila huda, in ko bi se dečko le približal kateremu izmed mladih štrukeljčkov s koničastim rilčkom in mokrotnim očesom, bi ga obgrizel do škode.

Že tisto nedeljo, ko je Pavlek šel prvič z očetom v novih hlačicah v cerkev, je hotel pokazati svoj napredek tudi ščetinastim prijateljčkom v svinjaku. Hotel jim je sam nesti opoldne jest, pa mu niso pustili, opozarjaje ga, da se lahko umažejo hlače, ki potem nikakor ne bodo več nove. Resnico te trditve je sicer moral priznati tudi Pavlek, dasi bi bil šel jako rad izkazat pujskom svojo ljubav v novi opravi. O, da bi pa oblekel one stare, predelane hlače, nekdanj lastnino svojega odraslega brata, kakor so mu bile pripravljene za vsakdanjo nošo, tega ne; tako se Pavlek danes ne poniža, ker je nedelja: ves dan mora biti nov, prav nov.

Tako se je zgodilo, da so ga občudovale samo goske na dvorišču.

Ponedeljek dopoldne je bil pa materi vedno za petami. Celo gosi na dvorišču so se radovedno ozirale za njim kakor bi se povpraševale med seboj: Kaj neki prosi Pavlek mater danes vse dopoldne? — No, zaželeni ura pride, kakor pride vse na vrsto na svetu, kar še ni prišlo. Pavlek je moško korakal z obilnim loncem pred seboj proti svinjakom. O, te prebite gosi! Te bi bile rade videle, kaj nese dečko pujskom za priboljšek. Nesel je sicer mleko z nekoliko kosci starega, razmočenega kruha in zmečkanega krompirja, toda povej gosem, tistim neumnim živalim, kaj, če jim moreš, ko ne razumejo našega jezika! Kar s kljuni so mu silile v lonec, dasi jih je, podil s silo stran, brcal in kričal na pomoč. Celo iz bližnjega potoka se je dvignila ena in hitela na pomoč svojima tovarišicama. Pavlek je nesel, nesel, se izpodtaknil in — padel. Pavlek se je sicer tudi kmalu pobral jokaje s tal, a lonec se ni: bil je v koscih, in mleko se je razcedilo po dvorišču, in kosci kruha s krompirjem so se razleteli na vse vetrove. Najbližja goska je hitela pobirat kosce, njena soseda je pa ponosno dvignila glavo in obrnila oko za Pavlekom, ki je jokal v hišo, kakor bih otela reči: „Ej, tak dečko, pa tako nespreten!“ Ta pogled si je zapomnil Pavlek bolj živo kot vsa materina očitanja zaradi razbitega piskra in razlite hrane.

Ko mu je mati pritrčila, da so zaklali za Martinovo nedeljo prav tisto gosko, ki je bila zasmehovalka njegove nespretnosti, je Pavlek zopet zaro-potal z žlico po torilcu, odložil oglodano kost in rekel počasi: „Če je tista, očka, prosim še en košček!“

Za en sam pogled — tolika osveta!

